

معرفی کتاب

کتابداری، آرشیو و نسخه پژوهی :: گنجینه اسناد :: پاییز و زمستان 1377 - شماره 31 و 32
از 143 تا 146

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/92229>

دانلود شده توسط : سارا سلطانی

تاریخ دانلود : 12/08/1395

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

استادی از:

مشاهیر ادب معاصر ایران

«دفتر دوم»

سازمان اسناد ملی ایران
بزرگسنگد: اسناد

گردآوری و پژوهش
علی میرانصاری

انتشارات سازمان اسناد ملی ایران

۱۳۷۷

معرفی کتاب

اسنادی از:

مشاهیر ادب معاصر ایران

«دفتر دوم»

گردآورنده این مجموعه «علی میرانصاری» پژوهش مستندی از دوره‌هایی پنجاه ساله از زندگی ادبی و سیاسی «بهار» در فاصله سالهای (۱۲۸۰-۱۳۳۰ ش.) ارایه داده؛ که از پانزده سالگی اش شروع شده و با مرگ وی خاتمه پذیرفته است.

کتاب از ۷ بخش: «زندگی‌نامه»، «آثار»، «اسناد»، «اسناد پیوست»، «منابع تحقیق»، «نمونه اسناد» و «تصاویر» تشکیل گردیده است. بخش‌های زندگی‌نامه و منابع تحقیق با استفاده از منابع اصلی و با ذکر اطلاعات کتابشناسی گردآوری شده است. همچنین در بخش «آثار»، تألیفات ملک‌الشعراى بهار به صورت مجموعه کتابها، تصحیح‌ها و فهرست کامل مقالات وی در مجلات و روزنامه‌های آن روزگار فراهم آمده است.

در بخش اسنادی این مجموعه؛ با تقسیم‌بندی زمانی و موضوعی اسناد ناگفته‌ها و مکاتبات مهمی از زندگی «محمدتقی بهار» به طور مستند روشن می‌گردد. این مهم با استفاده از اسناد نگهداری شده در خزانه سازمان اسناد ملی ایران، مرکز نهاد ریاست جمهوری، مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و بایگانی دانشگاه تهران گردآوری شده و در یک نگاه کلی چنین ارائه گردیده است:

۱۲۸۰-۱۲۸۲ ش: اسنادی درباره اعطای القاب «نقه‌الکتاب» و «ملک الشعراء» توسط آستان قدس رضوی

۱۲۸۷-۱۲۹۳ ش: اسنادی از فعالیت‌های مطبوعاتی بهار بعد از مشروطه در روزنامه‌های «احتیاج» و «نوبهار»

۱۲۹۳-۱۳۰۸ ش: فعالیت‌های سیاسی و نمایندگی در مجلس سوم و پنجم ۱۳۰۸-۱۳۱۳ ش: زندان و تبعید به اصفهان و ...

۱۳۱۳-۱۳۲۰ ش: فعالیت‌های فرهنگی مانند جشن هزاره فردوسی، عضویت فرهنگستان، تدریس در دانشگاه و تصحیح متون قدیمی

۱۳۲۰-۱۳۲۴ ش: فعالیت‌های مطبوعاتی مجدد در روزنامه «نوبهار»

۱۳۲۴-۱۳۲۶ ش: قبول پست وزارت فرهنگ و نمایندگی مجلس پانزدهم

۱۳۲۶-۱۳۲۷ ش: بیماری و سفر استعلاجی به سوئیس

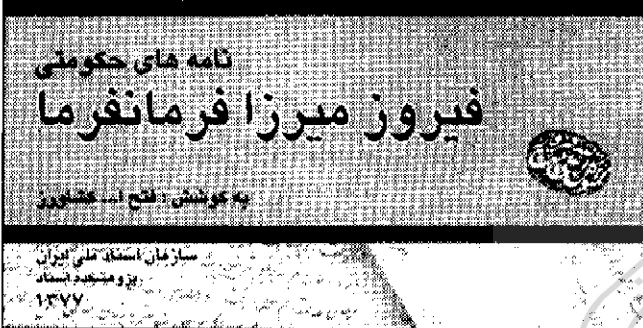
۱۳۲۹ ش: همکاری با جمعیت ایرانی هواداران صلح

۳۳۰ ش: درگذشت بهار و اسناد مربوط به مجالس یادبود وی

گردآوری و پژوهش: علی میرانصاری، تهران، انتشارات سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۷، دفتر دوم، بیست و هفت + ۵۰۳ ص، پیشگفتار، مقدمه، فهرستهای راهنما (منابع و اعلام)، تصاویر (هکس و اسناد)، شمارگان ۳۳۰۰ جلد، قطع وزیری، جلد گالینگور، ۱۸۰۰ تومان.

تاریخ سیاسی معاصر ایران را نمی‌توان بدون در نظر گرفتن آثار ادیبان، شعرا و داستان پردازان این دوره مورد بررسی قرار داد. «میرزاده عشقی»، «فرخی یزدی»، «دهخدا» و ... ادیبانی هستند که آثارشان آینه تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی روزگار خود است. در میان این مشاهیر «ملک‌الشعراى بهار» نه تنها ادیب و شاعر و سبک‌شناسی چیره‌دست، بلکه از فعالان سیاسی و روزنامه‌نگاران آن دوره به شمار می‌آید. گاه او را در کسوت یک مورخ و گاه او را در کتاب «سبک‌شناسی» محقق فرهیخته می‌یابیم. و گاه در مرام روزنامه‌نگاری بیان‌کننده التهاجات سیاسی و اجتماعی دوران خویش.

در همین راستا و در پی اهدای اسناد و دستنوشته‌های منتشر نشده «محمدتقی بهار» توسط خانواده فرهیخته وی، سازمان اسناد ملی ایران بر آن شد تا به دنبال طرح و انتشار «اسناد ادبیات معاصر» این بار دفتر دوم از کتاب «مشاهیر ادب معاصر ایران» را به ملک‌الشعراى بهار (۱۲۶۵-۱۳۳۰ ش.) اختصاص دهد. تا جایی که این دفتر ویژه‌نامه‌ایی گردد بی‌نظیر و مستند که تاکنون درباره این شخصیت برجسته فراهم آمده است. در واقع در آمیختگی حیات سیاسی و زندگی ادبی «بهار» و تحلیل آن در چارچوبی مستند، مکان بایسته‌ای است که با چاپ دفتر دوم از کتاب «مشاهیر ادب معاصر ایران» امکان پذیر شده است.

همچنین پیشگفتار این کتاب به بررسی سروده های ملک الشعرای بهار در این رهگذر نشان دهنده آن است که علاوه بر خدمات ادبی گران سنگی همچون کتاب «سبک شناسی» و دیگر آثار محققانه وی؛ اشعار وی به ثبت بسیاری از وقایع تاریخ معاصر ایران و جهان نیز همت گماشته است. تحولاتی نظیر: انقلاب مشروطه، استبداد صغیر، توشیح قانون، جنگ جهانی و ...

در بخش نمونه اسناد خواننده با شکلهای گوناگون اسناد و نمونه دستخط ملک الشعرای بهار آشنا می شود. همچنین در بخش تصاویر، عکس های انتخابی جزو منتشر نشده های آلبوم خانوادگی بهار بوده که به نظر علاقه مندان رسیده است.

نامه های حکومتی

فیروز میرزا فرمانفرما

کتاب «نامه های حکومتی فیروز میرزا فرمانفرما» به کوشش: فتح الله کشاورز، تهران، انتشارات سازمان اسناد ملی ایران - پژوهشکده اسناد - ۱۳۷۷، فهرست مندرجات، پیشگفتار، مقدمه، فهرست موضوعی اسناد، نامه های فرمانفرما، تصویر گزیده اسناد، فهرست عمومی اعلام

تاریخ دوره قاجاریه با وجود نزدیکی زمانی و در دسترس بودن اسناد و مدارک آن دوره هنوز بطور کامل مورد بررسی قرار نگرفته و ابهامات فراوانی در آن وجود دارد. در سازمان اسناد ملی ایران اسناد بسیار ارزشمند و قابل توجهی از دوره قاجاریه نگهداری می شود که بخشی از این اسناد به دلیل اهمیت موضوعی آنها انتخاب و در قالب این مجموعه ارائه گردیده است.

این کتاب شامل تعداد ۱۵۹ فقره از نامه های فیروز میرزا فرمانفرما به ناصرالدین شاه و برخی از تلگرافات رجال درجه اول کشور به فرمانفرما و پاسخ تلگرافات مزبور است.

فیروز میرزا فرمانفرما، شانزدهمین فرزند ذکور عباس میرزا نایب السلطنه، در سال ۱۲۲۳ هـ ق بدینا آمد. او در سن ۱۷ سالگی والی فارس شد و تا سال ۱۳۰۳ ق. یعنی حدود ۵۳ سال از عمر خود را عهده دار مناصب مهمی بود. وی در این مدت دویار به حکومت فارس، دویار به حکومت کرمان و دویار به پیشکاری ولیمهد در آذربایجان منصوب شد. سپس ارتقای منصب یافته به وزارت جنگ برگزیده شد. بعد از آن با دریافت لقب فرمانفرمایی به حکومت ایالت مرکزی انتخاب گردید و سرانجام در روز ۲۹ ربیع الاول سال ۱۳۰۳ ق. در سن هفتاد سالگی در تهران درگذشت.

فرزندان فیروز میرزا عبارتند از: حمید میرزا ناصرالدوله که مدتی حاکم کرمان بود و باغ شاهزاده ماهان از آثار اوست، عبدالحسین میرزا نصرت الدوله که در دوران قاجار و پهلوی مناصب مهمی بدست آورد. دخترانش، یکی حضرت علیا همسر مظفرالدین شاه، دیگری نجم السلطنه،

بانی بیمارستان نجمیه و مادر دکتر مصدق و سومی ماه سماه که در حافظیه شیراز مدفون است.

اسناد شماره ۱ تا ۳ که در این مجموعه ارائه شده مربوط به سال ۱۲۸۵ ق. است و شامل نامه هایی است که فیروز میرزا به ناصرالدین شاه نوشته و درخواست کرده که جهت ساماندهی به امور نظامی، مسئولیت قورخانه به او محول شود.

اسناد شماره ۴ تا ۵۳ نامه های فرمانفرما به شاه طی سالهای ۱۲۸۸ تا ۱۲۸۶ ق. یعنی دوران تصدی وی در وزارت و معاونت وزارت جنگ می باشد. موضوع این نامه ها بطور عمده مربوط به امور نظامی کشور از قبیل انتصاب فرماندهان، مشکلات و نواقص توپخانه ها و قورخانه، کارخانه باروت، اسلحه سازی، مشق افواج، تأمین جیره و مواجب قشون، جابجایی افواج، ایجاد نظم و امنیت در فارس و دیگر مناطق کشور می باشد و اطلاعات دست اول و شایان توجه از وضعیت نظامی و عمومی کشور در این دوره بدست می دهد.

اسناد شماره ۹، ۱۲، ۲۸ تا ۳۰، ۳۳، ۳۷، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۶، ۲۷ و ۵۱ شامل نامه هایی است که فیروز میرزا درباره احضار افواج از نقاط مختلف مهیا نمودن آنها برای اعزام به خراسان و جلوگیری از تاخت و تاز بیگانگان به خاک کشور به ناصرالدین شاه نوشته است.

اسناد شماره ۵۴ تا ۱۳۳ این مجموعه مربوط به سال ۱۲۹۴ ق. یعنی دوره فرمانفرمایی فیروز میرزا بر ایالت مرکزی شامل شهرهای اراک، همدان، ملایر، تویسرکان، گلپایگان، خوانسار، نهاوند و بروجرد است. این

پیشینه پزشکی کرمان

در سده‌های اخیر (۱۳۷۷-۱۳۸۰)

به انجمن پزشکی کرمان و انجمن پزشکی کرمان در سال ۱۳۷۷

سازمان اسناد ملی ایران (مدیریت منطقه کرمان)

به کوشش: مجید نیکپور - دکتر علی رضا غفاری نژاد - دکتر علی رضا غفاری نژاد

۱۳۷۷

اسناد شامل نامه‌های فیروز میرزا خطاب به دبیرالملک است که سمت وزیر رسائل یا رئیس دفتر مخصوص شاه را داشته و در آنها درباره افواج، قنرات، هزینه‌های حکومتی، زندگی سادات، طوایف منطقه، تأمین امنیت، مالیات، معابر، تأمین گندم و دیگر امور اجتماعی و حکومتی مناطق مزبور مذاکره شده است.

اسنادی که با شماره‌های ۱۳۲ تا ۱۵۹ مشخص شده، مربوط به سال ۱۲۹۶ ق. یعنی دومین دوره حکومت فیروز میرزا در کرمان است و مشتمل بر تلگرافاتی از سوی شاه، سپهسالار، مستوفی‌الممالک، امین‌الملک، امین‌السلطان و نصرالله خان به فیروز میرزا و پاسخ او به تلگرافات مزبور است و اطلاعات سودمندی درباره اوضاع عمومی کرمان بدست می‌دهد.

پیشینه پزشکی کرمان

کتاب پیشینه پزشکی کرمان در سده اخیر (۱۳۷۷-۱۳۸۰)، به کوشش: مجید نیکپور و دکتر علی رضا غفاری نژاد، به همت سازمان اسناد ملی ایران (مدیریت منطقه کرمان)، در ۳۲۳ ص، به انگیزه یزرگداشت بیستین سال تاسیس دانشکده پزشکی افضل‌پور و در سال ۱۳۷۷ به چاپ رسیده است.

مندرجات کتاب مزبور نمایانگر: فهرست موضوعی اسناد، پیشگفتار، مقدمه [و افزون بر آن تصویر گزیده‌های اسناد، عکس و فهرست اعلام] است. که کوششگران، پس از آن، مباحث خود را بطور جداگانه در دو بخش و دوازده فصل تنظیم نموده‌اند و برای این منظور، آنان علاوه بر استفاده از مراجع و منابع موردنیاز اعم از شفاهی و نوشتاری به حدود ۷۰ برگ سند دست اول در مورد پیشینه پزشکی کرمان اشاره و از این اسناد بهره گرفته‌اند.

نگارندگان در مورد انگیزه تدوین و آگاهی خوانندگان از چارچوب کتاب می‌نویسند: حال به انگیزه بزرگداشت بیستین سال تاسیس دانشگاه علوم پزشکی افضل‌پور بر آن شدیم تا گوشه‌ای هر چند مختصر از تلاشها و مجاهدتها و همچنین پیشرفتهایی را که در زمینه ارتقای آموزش پزشکی و ارائه خدمات پزشکی - درمانی کرمان صورت گرفته، در این مجموعه منظور کنیم. مجموعه حاضر در دو بخش تهیه و ارائه شده است. در بخش نخست: یادبودی از شادروان افضل‌پور، پیشینه پزشکی، مراکز درمانی و شرح حال عده‌ای از پیشکسوتان پزشکی نوین کرمان ذکر شده (براساس ثبت قدمت تاریخی و یا به عبارتی اولین‌های این رشته) و در بخش دوم نیز به گوشه‌هایی از مسائل پزشکی - بهداشتی و درمانی کرمان دیروز به روایت اسناد اشاره رفته است.

تناسب موضوعی و کاربرد کتاب سبب گردیده که کوششگران علاوه بر پرداختن به مراتبی که برشمردیم. بطور بسیار مختصر درباره تاریخ طب در ایران و منطقه کرمان، نیز به بحث بنشینند. در مقدمه کتاب می‌خوانیم: .. رشد و بالندگی علم طب پس از ظهور اسلام و در پی توجه خاصی

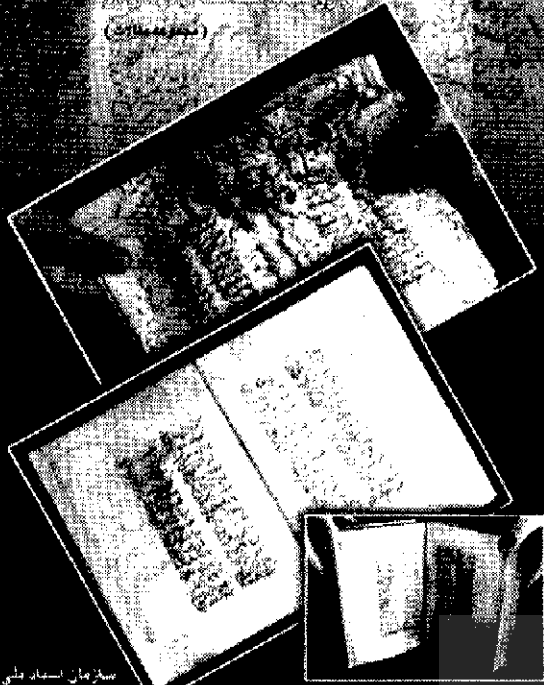
که در قرآن و احادیث به علم‌الابدان شده بود روی داد و در این مسیر دانشمندان مسلمان با تلاش و تتبع، دانش طب را به بالاترین قله پیشرفت در روزگار خود رساندند. که از آن جمله می‌توان به ابن‌سینا فیلسوف و طبیب حاذق ایرانی اشاره نمود. در تمجید از وی همین بس که تا اواسط قرن هفدهم میلادی ترجمه لاتین کتاب قانون (در طب) ابن‌سینا، بعنوان کتاب درسی در بیشتر دانشکده‌های پزشکی اروپا تدریس می‌شد و به قول مرحوم سعید نفیسی «پس از کتابهای مهم آسمانی» هیچ کتابی به اندازه ترجمه لاتینی کتاب قانون چاپ نشده است.

اما در باب دانشمندان و پیشگامان عرصه پزشکی کرمان می‌توان از افضل کرمانی، نفیس بن عوض کرمانی، حکیم کرمانی، میرزا سعید نفیس شریف، میرزا ابوالقاسم حکیم، میرزا احمد حکیم (حافظ الصحه)، حاج میرزا حسین خان (رئیس الاطباء) و... یاد نمود. بزرگانی که در کسوت مقدس طبابت به نوبه خود در این هدف از جان مایه گذاشتند. اما در زمینه رشد و شکوفایی پزشکی نوین این دیار نیز بجاست، از نقش ارزنده شادروان علی افضل‌پور یاد گردد، سعی و مجاهدتی که در تاسیس دانشگاه کرمان به عمل آورد. و به تبع آن دانشکده پزشکی مدرنی پا گرفت که اینک پس از گذشت بیست سال در ردیف مهمترین و پیشرفته‌ترین مراکز علمی ایران به شمار می‌رود.

در پایان لازم به یادآوری است که کتاب پیشینه پزشکی کرمان، دومین اثری است که از سوی (مدیریت منطقه کرمان) سازمان اسناد ملی ایران به زیور طبع آراسته می‌شود.

عوامل مخرب اسناد

(نگین سادات)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
مدیریت آماده‌سازی و مرمت اسناد
۱۳۷۷

عوامل مخرب اسناد

مدیریت آماده‌سازی و مرمت اسناد، تهران، انتشارات سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۷، ۱۶+۲۹۲ ص، پیشگفتار، مقدمه، نمودارهای آماری، مصور، وزیری، شومیز، ۹۰۰ تومان.

همانطور که در پیشگفتار کتاب آمده است: اهمیت اسناد و مدارک تاریخی در تبیین زوایای مبهم حیات اجتماعی و سیاسی یک ملت به عنوان دستمایه‌های اصیل عرصه‌های تحقیق بر هیچ کس پوشیده نیست در این رهگذر حفظ و نگهداری این گنجینه ارزشمند ضرورتی تام دارد. از این رو یکی از وظایف مهم مراکز آرشیوی؛ پژوهش و تحقیق در جهت کشف راههای بهینه حفاظت و درمان مواد آرشیوی است در این میان رشته «آماده‌سازی و مرمت اسناد» به عنوان فعالیتی خاص و انفکاک‌ناپذیر از مجموعه فعالیت‌های آرشیوی با حوزه‌های مختلف علم و هنر ارتباط نزدیکی دارد و از مباحث علوم و فنونی؛ چون شیمی، فیزیک، زیست‌شناسی، نقاشی، رنگسازی و نیز تخصص‌های مرتبط با ساخت کاغذ و مواد سلولزی بهره گرفته.

- بازسازی اسناد و کتب پس از یک حادثه
- نگهداری و نورسازی چرم
- تاثیر آلودگی محیطی بر اسناد

در برخی از این مقالات به بررسی تخریب بیولوژیکی آثار کاغذی و چگونگی کنترل عوامل بیولوژیکی از جمله استفاده از اشعه گاما و خشک کردن به طریق انجماد پرداخته شده است. شناخت میکروارگانیسمها و نیز علل و عوامل مساعد رشد و تکثیر آنها و اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات لازم جهت مبارزه با آفات و بهبود شرایط از وظایف اصلی زیست‌شناسان و متخصصین علم بیولوژی است در مورد علل خسارت شایان توجه است که فعالیتهای تخریبی عوامل بیولوژیکی می‌تواند تحت تاثیر عوامل فیزیکی و شیمیایی تسریع و یا کند شود که در این بخش این مورد توجه قرار گرفته است و در مقاله آخر کتاب درباره آلودگی‌های زیست محیطی که با توسط بشر یا در نتیجه گسترش زندگی شهری و صنعتی ایجاد می‌گردد و خطراتی که از این رهگذر به مرور سبب تخریب و اضمحلال تدریجی یک اثر فرهنگی می‌گردد یا زمینه را برای تاثیر این عوامل مهیا می‌سازد. همچنین شناخت کلیه عوامل آلوده کننده محیطی و راههای جلوگیری از اشاعه این آلاینده‌ها در محیط‌های آرشیوی و تمهیداتی که باید اندیشید بیان گردید. در پایان متذکر می‌شود که این کتاب به مناسبت چهارمین همایش بین‌المللی فرسودگی زیست محیطی آثار تاریخی - فرهنگی در تهران به زیور طبع آراسته شده است.

بنابراین انگیزه مدیریت مرمت و آماده‌سازی از ترجمه و چاپ این کتاب، تلاش در جمع‌آوری آخرین مقالات و نتایج تحقیقات انجام شده بین‌المللی در زمینه حفاظت، اصلاح و درمان اسناد و کتب ارزشمند و ترجمه از زبان اصلی به زبان ساده و قرار دادن آخرین اطلاعات مربوطه در اختیار مسؤولین کتابخانه‌ها و آرشیوهاست تا از این طریق ضمن آشنایی با مناسب‌ترین و جدیدترین شیوه‌های حفاظت و نگهداری اسناد از اطلاعات حاصله در جهت ارتقای کیفی فعالیت‌ها و یا در جریان تحقیقات و پژوهشهای ملی و داخلی خویش بهره گیرند.

این کتاب شامل ۱۲ عنوان مقاله می‌باشد که عمدتاً از کتب و مجلات تخصصی نظیر Conservation و Restaurator و گزارشاتی از موسسه Ramp استخراج و تحت عنوان مقالات ذیل ترجمه و چاپ گردیده است:

- نقش کنبدیای قارچ در لکه‌های زردشدگی
- کاربرد اشعه گاما در کنترل قارچها
- خشک کردن به طریقه انجماد در شرایط خلأ
- اسیدزدایی حجمی اسناد آرشیوی
- فرایند تکنولوژی و تجهیزات اسیدزدایی حجمی بانل
- اسیدزدایی حجمی در کتابخانه ملی
- اثر محلولهای اسیدزدا بر پایداری خمیرهای سلولزی
- خصوصیات پل وینیل الکل
- تغییرات کاغذهای شکننده در طی مرمت